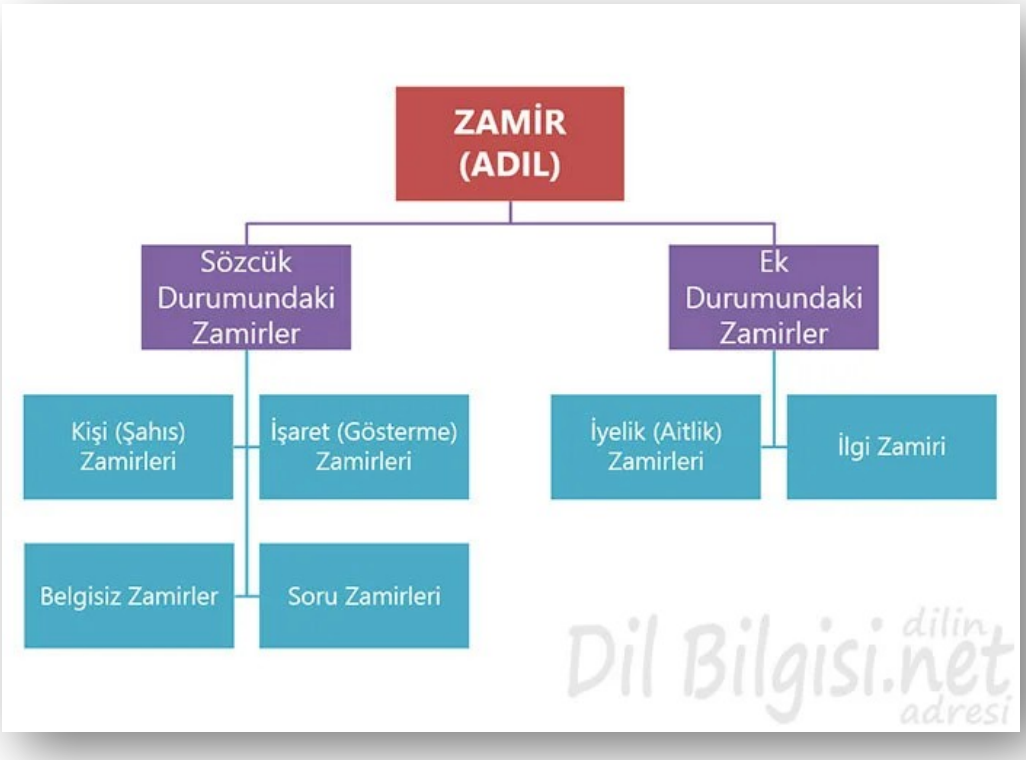
ZAMİR, ÇEŞİTLERİ VE ÖZELLİKLERİ

Varlıkları ifade etmek istediğimizde onların ismini söyleriz: Ahmet, kalem, masa, çiçek vb.
“Ayşe defterini kaybetmiş.” cümlesini bazen varlığın yerine farklı kelimeler kullanarak ifade ederiz, örneğin “Ayşe onu kaybetmiş.” deriz. “Ayşe onu kaybetmiş.” dediğimizde “onu” sözcüğünün “defter” sözcüğü yerine kullanıldığını anlarız. Bu şekilde ismin yerine kullanılan kelimelere **zamir** (**adıl**) adı verilir.

✔

Zamirler, yerini tuttukları varlıklara ve özelliklerine göre iki ana başlıkta incelenir:

SÖZCÜK DURUMUNDAKİ ZAMİRLER

1. kişi zamiri: İnsan isminin yerini tutan kelimelere kişi zamiri denir. Üç tekil, üç de çoğul olmak üzere toplam altı tane şahıs zamiri vardır:

Tekil kişi zamirleri	Çoğul kişi zamirleri
1. tekil kişi → **ben**	1. çoğul kişi → **biz**
2. tekil kişi → **sen**	2. çoğul kişi → **siz**
3. tekil kişi → **o**	3. çoğul kişi → **onlar**

UYARI Zamirler isim çekim eklerini alabilirler. Bu yüzden kişi zamirleri karşımıza çekim eki almış şekilde çıkabilir.

» Annem **bana** hediye almış.
» **Sizi ben** de görmek istiyorum.
» Taraftar olarak **biz** onlardan çok farklıyız.
» bu evde **benim senin** diye bir konu asla olmaz.

NOT "**Kendi"** sözcüğü de şahıs zamirleri içinde değerlendirilir ve bu zamire **"dönüşlülük zamiri"** adı verilir.
» matematik problemlerini hepsini **kendim** çözdüm.

✔ kişi zamirleri birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Saygı, incelik, çekingenlik, alçak gönüllülük ya da büyüklenme amacıyla ben yerine biz; sen yerine de siz kullanılabilir.
" Senin geçtiğin yollardan **biz** çoktan geçtik." Büyüklenme anlamı.
" **Biz** de insanız ,**bizim** de hatalarımız olabilir." Alçak gönüllülük anlamı tamam
" **Siz** Sayın Konuşmacı bir bardak su ister misiniz." Saygı anlamı.

✔ **Ben** ve **sen** zamirlerin ine yönelme hâl eki getirildiğinde bu zamirler bana sana şekline döner.

✔ kişi zamirleri isim tamlamalarında tamlayan olabilir**.**
“Senin amacın ne anlayamadım.”
“Hep birlikte onun derdine çözüm arıyoruz.”

✔ dönüşlülük zamiri yapılan işin tekrar yapana döndüğünü gösterir
“Bütün evi ben **kendim** temizledim.”

2. işaret zamiri: Varlıkların adını söylemeden, onları işaretle göstermeye yarayan sözcüklere **işaret zamiri** denir. “Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, buraya, şuraya, oraya, burası, şurası, orası, öteki vb.” işaret zamirleridir.
Tekil işaret zamirleri: Bu, şu, o
Çoğul işaret zamirleri: bunlar, şunlar, onlar.
“**Şunlar** neden masanın üzerinde duruyor.”
“**Şu** senin değil mi?”
“**Bunlar** en sevdiğim kitaplarımdır.”
“ Size ait olan kitaplar **orada**.”

NOT “O**“** ve “onlar” sözcükleri hem işaret hem de kişi zamiri olarak kullanılabilirler. Bu kelimeler insan isminin yerini tutuyorsa şahıs zamiri, insan dışı varlıkların yerini tutuyorsa işaret zamiridir.
» **Onu** kütüphanede çalışırken görmüşler. (İnsan ismi yerine kullanıldığı için **kişi zamiri**)
» **Onu** cüzdanıma koyarken düşürmüşüm. (İnsan dışı varlık yerine kullanıldığından **işaret zamiri**)

NOT “Bu, şu, o” sözcükleri bir isimden önce kullanılıyor, o ismi etkiliyorsa bu sözcükler zamir olmaktan çıkar, **işaret sıfatı** olurlar.
» **Bu** telefon babama ait. **işaret sıfatı**)
» **Bu,** babama ait. (**işaret zamiri**)

3. belgisiz zamir: Varlıkların yerini tutmalarına rağmen hangi varlığın yerine kullanıldığı tam ve açıkça belli olmayan sözcüklere belgisiz zamir denir. “Bazıları, biri, kimi, hepsi, herkes, kimse, birçoğu, birkaçı, şey vb.” sözcükler belgisiz zamirlerdir. Belgesiz zamir ilerde varlığın sayısı ve kim olduğu belli değildir.
» **Bazıları** sıcak çay içmeyi sevmez. (çay içmeyi sevmeyen insanlar kim ve bunlar kaç kişi.)
» Testteki sorulardan **birkaçı** çok kolaydı.
» Olanları **kimse** anlamıyordu.
» **Biri** telefonuma çağrı bırakmış.
» Öğrencilerin **çoğu** Türkçeyi sever.

NOT Belirsizlik bildiren sözcükler bir isimden önce kullanılıyor, o ismi etkiliyorsa bu sözcükler **belgisiz sıfat**, bir ismin yerini tutuyorsa **belgisiz zamir** olur.
» **Bazı** veliler toplantıya katılmadı. **belgisiz sıfat**
» **Bazıları** toplantıya katılmadı. **belgisiz zamir**

4. soru zamiri: İsimlerin yerini soru yoluyla tutan sözcüklere soru zamiri denir. “Ne, kim, kimi, hangisi, kaçı, nereye, nerede, nereden vb.” sözcükler soru zamirleridir.
» Dolaptaki karpuzu **kim** yedi?
» Marketten **neler** aldınız?
» Bu saate kadar **nerede** kaldın?
» Hanginiz bu soruyu çözecek?

NOT Soru bildiren sözcükler bir isimden önce kullanılıyor, o ismi etkiliyorsa bu sözcükler **soru sıfatı,** bir ismin yerini tutuyorsa **soru zamiri** olur.
» **Hangi** soruyu yanlış yaptın? **soru sıfatı**
» **Hangisini** yanlış yaptın? **soru zamiri**

EK DURUMUNDAKİ ZAMİRLER

1. İyelik (Aitlik) Zamirleri: Ek halinde olup getirildiği ismin hangi şahsa ait olduğunu bildirir. Bunlar aynı zamanda iyelik ekleridir.

1. tekil şahıs iyelik eki → **-(i)m**
2. tekil şahıs iyelik eki → **-(i)n**
3. tekil şahıs iyelik eki → **-ı, -i, -u, -ü, -(s)ı, -(s)i, -(s)u, -(s)ü**

1. çoğul şahıs iyelik eki → **-(ı)mız, -(i)miz, -(u)muz, -(ü)müz**
2. çoğul şahıs iyelik eki → **-(ı)nız, -(i)niz, -(u)nuz, -(ü)nüz**
3. çoğul şahıs iyelik eki → **-ları, leri**

» (benim) defter**im**
» (senin) defter**in**
» (onun) defter**i**
» (bizim) defter**imiz**
» (sizin) defter**iniz**
» (onların) defter**leri**

» Kalem**im** kırılmış.
» Dün ev**leri**ne misafir oldum.
» yeni ev**iniz**i çok beğendim.

UYARI 3. tekil şahıs iyelik eki “ı, i, u, ü” ile belirtme hal eki olan “ı, i, u, ü” birbiriyle karıştırılmamalıdır.
Bu iki eki karıştırmamak için eki alan kelimenin başına “onun, onların” kelimelerinden uygun olanı getiririz. Cümlenin anlamında herhangi bir bozulma olmuyorsa o ek iyelik ekidir, cümlenin anlamında bozulma oluyorsa hal ekidir.
» Telefon**u** benim telefonumdan hızlıydı . iyelik eki
» Telefon**u** yere düşürdü. Hal eki

2. ilgi zamiri Cümlede daha önce geçmiş bir ismin yerini tutan “-ki” eki ilgi zamiridir. Bu zamir kendinden önceki kelimeye bitişik yazılır.
» Bizim arabamız sizin**ki**nden eski.”
» Ayşe'nin defteri eski, senin**ki** yeni"
» Oğuz'un saçı kısa, benim**ki** uzun"
» Benim**ki** kırıldı, senin bardağını kullanabilir miyim?
» Senin notların benim**ki**nden yüksek.

UYARI İlgi zamiri olan “-ki”, bağlaç olan “ki” ve sıfat yapan “-ki” eki ile karıştırılmamalıdır.
» Evde**ki** hesap çarşıya uymaz. (**sıfat yapan “-ki”**
» Şemsiyen yoksa benim**ki**ni alabilirsin. **ilgi zamiri**)
» O kadar geveze **ki** hiç susmayacak sandım. **bağlaç**)

1. Aşağıdakilerin hangisinde belgisiz zamire yer verilmemiştir?

A. İçlerinden biri, yaşlı kadına yardım etmeye çalışıyordu.
B. Balkondaki çiçeklerin çoğu, güneşten kurumak üzereydi.
C. Bazıları hiçbir şey olmamış gibi hayatına devam ediyordu.
D. Nedense çoğu yazar aynı hataya düşmekten kurtulamıyor.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde cümlenin yerini tutacak bir biçimde zamir kullanılmıştır?
A. Güneşin ışıltısıyla yanan durgun suyun yüzeyi sapsarıydı, buna hayranlık duymamak elde değildi.
B. Kendi başına aldığı kararlarda daima problem yaşadığı için bundan sonra bize danışacak.
C. Yağmur bulutlarının arkasından onları kuzeye doğru iten hafif bir rüzgâr çıktı.
D. Atlar nereye koşuyordu kim bilir yağmur usul usul serpilirken.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişi zamiri kullanılmamıştır?
A) Biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz.

B) Bugün bana gelen ikinci e-posta.
C) Ne ekersen onu biçersin.
D) İşe giderken onu da okuluna bırakacağım.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı zamirle sağlanmıştır?
A) İlk şiir kitabınız ne zaman yayımlandı?
B) Hangi şiirde mutluluk teması işlenmiş?
C) Sizce de oyunu tamamlayan seyirci midir?
D) Sence hangisi daha gerçekçi?

5. Aşağıdakilerin hangisinde farklı türde birden çok adıl vardır?
A. Bunları şunların arasından alırsan daha iyi olur.
B. Şuraya oturmuş en güzel dizelerini ezberlemiştim onun.
C. Ben bir gün sana her şeyi anlatacağım.
D. Bazılarını daha çok severmiş diyor, birileri.

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ilgi zamiri kullanılmıştır?
A) Dünya ki varlığının ayırdında değildir.
B) Oysaki bırakmıştım şiiri.
C) Gökteki yıldızımı göremez oldum
D) Zorlu bir kış geçirdim, seninki gibi.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde dönüşlülük zamiri vardır?
A) Tanzimat Dönemi sanatçılarının çoğu edebiyatı araç olarak kullanmıştır.
B) Türk edebiyatında ilk yerli romanın yazarı olan Şemsettin Sami, dil alanında yaptığı çalışmalarla da tanınır.
C) Namık Kemal'in Cezmi adlı romanının ana kahramanı bir parça da kendidir.
D) Sanat ile ilgili görüşlerini köşe yazılarında ortaya koymuştur

CEVAPLAR: 1.D, 2.A, 3.C, 4D, 5.B, 6.D, 7.C hazırlayan Reha Aşık